

T.C.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 3002
Tarih: 08.07.2019

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 09.07.2019 15:30
Sayı: -120.10-E.00000501566

E.00000501566

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşgücü ve çalışma yaşamı açısından bir sapma olarak nitelendirilen kayıt dışı istihdam kavramı, sosyal güvenlik açısından, “nitelik olarak yasal işlerde çalışarak istihdama katılan kişilerin, çalışmalarının gün veya ücret olarak, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına hiç bildirilmemesi ya da eksik bildirilmesi” olarak tanımlanabilir. Kayıt dışı istihdam tanımını içeren temel unsurlar, çalışanların sosyal güvenlik kurumuna hiç bildirilmemesi, çalışma gün sayılarının eksik bildirilmesi veya sigorta primlerinin kazanç tutarlarının eksik bildirilmesidir. Etik değerlere uygun olarak işlemeyen kayıtdışı istihdam sürecini tanımlayan önemli unsurlardan biri de, istatistiksel olarak ölçülmesinin zor olmasıdır. Kayıt dışı istihdam içinde yeralan aktörler ise, işverenlerle birlikte, örgütlü olmayan, yasal ve sosyal destek mekanizmalarından yararlanmayan, eğitim ve vasıftan uzak, pazarlık gücü bulunmayan çalışanlardır. Kayıt altına alınamayan istihdam nedeniyle üretim faaliyetleri kurumsallaşamamakta, devletler önemli bir gelir kaybına uğramakta, çalışanlar da, güvencesiz ve son derece sağlıksız koşullarla karşı karşıya bulunmaktadır. Kayıt dışı istihdamın önlenmesi ve ortadan kaldırılması, gerekli çalışmaların yapılması amacıyla Anayasanın 98'nci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince meclis araştırması açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

Dr.Habip EKSİK

İğdır Milletvekili

GEREKÇE

1980'li yıllardan günümüze kadar uygulanan neo-liberal politikalar ve küreselleşme, toplumsal yapıda, çalışma ve işgücü üzerinde bazı temel dönüşümlere yol açmıştır. Bu süreçte yeni iş ve meslek alanları yanında; kayıt dışı çalışma gibi standart dışı çalışma biçimleri de artarak daha görünür hale gelmiştir. Kayıt dışılık, toplumdaki esnek çalışma zemininde görece düşük ücret, güvencesizlik ve uygun olmayan koşullarda çalışma anlamına gelmektedir. Bu yapısal değişikliklerden en fazla ve olumsuz etkilenenler ise yoksul, kadın, çocuk ve vasıfsız işgücü gibi toplumdaki dezavantajlı gruplardır. Küreselleşme sürecinin edilgin aktörleri arasında yer alan bu grupların kayıt dışı istihdam sürecinde korumasız ve kontrolsüz koşullarda, uzun ve ağır iş saatlerinde düşük ücretle çalışmak zorunda olmaları ise yoksulluğu yeniden üretmekte, iş cinayetlerine, ailelerin yok olmasına sebep olmaktadır.

Ülkemiz'de ekonominin yapısal özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle, kayıt dışı istihdamın boyutu, net olarak belirlenememektedir. TÜİK ve OECD tarafından yapılan çalışmalarla, bu oran yaklaşık olarak hesaplanmaya çalışılmaktadır.

E.00000501566

TÜİK 2019 Haziran ayı Hane Halkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, kayıt dışı istihdam %33,9 olarak belirlenirken, bu dönemde tarımda kayıt dışı olarak çalışanların oranı %80, tarım dışı alanlarda kayıtsız çalışanların oranı ise geçen yıla oranla 1.1 puan artarak %22,9 olarak belirlenmiştir . Tarım sektörü, inşaat sektörü, küçük çaplı işletmeler, geçici ve mevsimlik işlerde kayıt dışılığın daha yoğun olduğu izlenmektedir. Kayıt dışılığın en fazla görüldüğü gruplar ise, Kadın işçiler, işsizler, vasıfsız kişiler, çocuk işçiler, yabancı kaçak işçiler, emekliler ve serbest çalışanlar olarak görülmektedir.

Kayıt altına alınamayan istihdam nedeniyle üretim faaliyetleri kurumsallaşamamakta, devletler önemli bir gelir kaybına uğramakta, çalışanlar da, güvencesiz ve son derece sağlıksız koşullarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu şekilde güvenceden yoksun olarak çalışanlar, sosyal güvenlik kapsamındaki sağlık, iş kazaları ve tazminat gibi birçok olaktan da yoksun kalmaktadır.

Ekonomik ve sosyal sorunların kesiştiği bir noktada yer alan kayıt dışılık ile mücadelenin, salt vergi reformu, sosyal güvenlik reformu ve sürekli olmayan denetimler gibi yüzeysel önlemlerle sınırlı kalmaması, sosyal politikaların yeniden dağıtımçı bir anlayışla düzenlemesi önem taşımaktadır. Toplumsal yapıdaki değişimlerin, sosyal politikaları da değişime zorladığı açıktır. Bu boyutta, devletin toplumsal olanı önceleyen bir bakış açısı temelinde düzenleyici rol oynaması, sosyal politikaların, toplumdaki kadın, çocuk, göçmen, vasıfsız işgücü gibi tüm kırılgan grupları, içermesi çözüme giden yol olabilir. Ayrıca, kayıt dışılığın, Türkiye'de yarattığı özgün toplumsal formlar üzerine yapılan araştırmaların sayısının son derece kısıtlı olması, bu konuda daha fazla ve çeşitlenen araştırmaların yapılmasını da zorunlu kılmaktadır.

Sonuç olarak, çalışma yaşamı içinde önceliğin çalışanları nesneleştiren ve pasifleştiren yaklaşımlardan uzak, "insanlaşmaya" yönelik sosyal politikalara verilmesi, bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm insanlıkla buluşacak ortak söylem ve politikaların oluşturulması ise, küreselleşme mağdurları arasında güç birliği yaratılması açısından önem taşımaktadır. Kayıt dışı istihdam, anayasadaki temel hakların kullanılmasında en büyük engeldir. Yüzde 33.9 olan sosyal güvenlik kuruluşlarına kayıtlı olmadan çalışanların yüzde 5'lere çekilmesi hedeflenmelidir. Bu yapıldığında, sosyal devletin etkisi artacak, çalışanlar yarınlarına güvenle bakacaktır.

Yukarıda özetle belirtmiş olduğum nedenlerle kayıt dışı istihdamın önlenmesi, sorunun ortadan kaldırılması, tüm yönleriyle değerlendirilmesi ve gerekli çalışmaların yapılması amacıyla Meclis Araştırması açılması elzemdir.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Thakur.
2	KEMAL PEKÖZ	ADANA	Kelme
3			
4	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	Böğürler
5	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	DM
6	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	Filiz
7	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	Kemal Bulbul
8	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	A. Acar
9	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	Necdet İpekyüz
10	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	M. Rüştü Tiryaki
11	FELEKNAS UCA	BATMAN	Feleknas Uca
12	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	Erdal Aydemir
13	SALİHE AYDENİZ	DİYARBAKIR	Salih Aydeniz
14	MUSA FARİSOĞULLARI	DİYARBAKIR	M. Farisoğulları
15	SEMRA GÜZEL	DİYARBAKIR	Semra Güzel
16	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	Hışyar Özsoy
17	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	Garo Paylan
18	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	İmam Taşcier
19	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	Remziye Tosun
20	ŞEVİN ÇOŞKUN	MUŞ	Şevin Çoşkun